

ג). ואם לא עשה מעשה – לא עבר על הלאו כלל. ולפי זה המקיף את עצמו לרב אשי – חייב אחת. [ועוד הוסיף נדבך על חידושו (במהדו"ד שם יב,ה) שאף לרבא אינו חייב משום 'ניקף' וכשהקיף עצמו לוקה רק משום 'מקיף'. ע"ש].

ולשיטה זו צריך לומר שסיוע הניקף ייחשב כמעשה הקפה. וצ"ב הלא הזמנתו והמצאתו אל התער אינה אלא הכנה, וכקושיית רעק"א. ואילו אחיות ראשו במצב נטוי, חידוש הוא לומר שייחשב כמעשה הקפה. ויש לפרש כמו שצייד הגרנ"ט (שם) שממשעות 'לא תקיפו' שכולל גם את הניקף, למדנו שבאיסור זה אף גרמא והזמנה אסור, שהמניח להקיף הרי הוא כמקיף.

'יכול אפילו שרט על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים, תלמוד לומר לנפש – אינו חייב אלא על המת בלבד' – ולא כשמצטער על דבר אחר, שאז פטור ומותר. כן כתב בשלחן ערוך (יו"ד קפ"ו). ואולם הב"ח כתב שאסור הדבר.

ושמא נחלקו האם שייך כאן איסור חבלה בעצמו, או כיון שעושה כן כדי להפיג צערו – אין איסור. (וע' במה שהעיר מכאן בשו"ת אגרות משה חו"מ ח"ב סו ד"ה ויש להביא ראיה).

דף כא

'אמר שמואל: המשרט בכלי חייב... הוא דאמר כר' יוסי' – מדברי הריב"ן והרמ"ה (מובא בנמו"י) והריטב"א (כאן ובקדושין לה) מבואר שלדעת שמואל, המשרט ביד או בכלי חייב שתיים, משום ושרט לנפש ומשום לא תתגדודו. [וצריך באור מדוע שמואל נקט בסתם 'משרט בכלי חייב' ולא 'משרט – בין ביד בין בכלי חייב שתיים'].

ודעת הרמב"ם (עכו"ם יב, יב-יג) שלוקה אחת. ופרש בלחם משנה שהרמב"ם הולך כשיטתו (בספר המצוות שורש ט) שאין לוקין על הכפלת לאוין לאותה עבירה, אלא אחת [ומובן שנקט שמואל 'חייב' סתם ולא 'חייב שתיים']. ועיקר חידושו של שמואל הוא שהמשרט בכלי נקרא 'משרט', שאם התרו בו משום ושרט לנפש – חייב, שלא נאמר אין שריטה אלא ביד (ערוך לנר).

'גילוח שיש בו השחתה – הוי אומר זה תער' – סברת תנא קמא, כתב הריב"ן ועוד, לפי שמלקט ורהיטני אינם דרך גילוח. ולפי זה נראה שכל שהוא דרך גילוח, אין בו חילוק אם הוא תער ממתכת או מכל חומר אחר – לעולם אסור. כן הורה בשו"ת שבט הלוי (ח"ה קא) אודות מכונת גילוח שניתן לעשותה עם סכין מפלסטיק חזק וחד. וכתב שם שאין הבדל מאיזה חומר עשויה הסכין, כאמור.

'כתב ולא קעקע, קעקע ולא כתב – אינו חייב, עד שיכתוב ויקעקע' –

'כתובת קעקע האמורה בתורה הוא שישרט על בשרו וימלא מקום השריטה כחול או דיו או שאר צבעונים הרושמים. וזה היה מנהג העכו"ם שרושמין עצמן לעבודת-כוכבים כלומר שהוא מכור לה ומורשם לעבודתה. ומעת שירשום באחד מדברים הרושמין אחר שישרוט באי זה מקום מן הגוף, בין איש בין אשה – לוקה (לשון הרמב"ם – עכו"ם יב,יא).

– יש מן הראשונים שנראה מדבריהם שאף על פי שאינו חייב אלא בכתיבה עם קעקוע, מדרבנן אסור אפילו באחד מהם. (ע' תוס' גטין כ: ועוד. אבל משום 'חצי שיעור' האסור מן התורה [ויש אומרים אף באיסורים שאינם

של אכילה] – ליכא, שאין כאן חסרון שיעור רק חסרון בעצם פעולת האיסור). ויש שנראה מדבריהם שמותר הדבר. (ע' יראים שלה, ג ובתועפות ראם; משנת חכמים).
ויש מן האחרונים שאסרו משום כך לרשום על הגוף כל רישום שהוא של קיימא (מנחת חינוך; ספר 'קובץ').
עפ"י בירור הלכה).

*

הנה לקט קיצורי דינים מתוך מה שהעלה הגר"ח קניבסקי שליט"א בקונטרסו 'פתשגן הכתב' – הלכות כתובת קעקע. (וציין בהקדמתו שם שאין לסמוך על זה למעשה אלא יש לעיין במקורות הדברים):
דעת רוב הראשונים שהשריטה קודמת לכתובה, ויש אומרים להפך. ואם היפך הסדר, בין למר ובין למר – פטור אבל אסור מדרבנן. ויש אחרונים שכתבו שבשניהם חייבים.
ואינו חייב עד שיעשה את שתי הפעולות, הכתיבה והשריטה, במזיד ובהתראה. ודי בהתראה על הפעולה הראשונה אם עושה מיד לאחריה את הפעולה השנייה.

שרט ולא מילא בצבע – לדעת הרא"ש אין בזה אפילו איסור דרבנן. וכן נראה דעת המאירי. אבל מדברי התוס' נראה שאסור מדרבנן, וכ"כ כמה אחרונים. וכל זה בשרט ולא צבע, או בליבון בברזל רותח, אבל בכותב בדיו על בשרו בלי שריטה – אין שום ראייה מדברי התוס' לאסור. ויש מי שמחמיר גם בזה. ונראה שעל הצפורן אין להחמיר כלל. ואפילו על בשרו – המקל לא הפסיד, כיון שאינו כתב המתקיים כלל. ונראה שגם בשרט ולא צבע אין להחמיר אלא בעשה כעין אותיות או ציור, אבל לא שריטה בעלמא.

החוקק חייב בין ביד בין בכלי. ובכל מקום בגוף, ואפילו בראשו ומכוסה בשערות וכן בבית הסתרים. אבל בצפורן או בשיניים – מסתבר שפטור.

לדעת רוב הראשונים אין חיוב אלא בכתב שנשאר שם לעולם, ואם לא כן – אין איסור אלא מדרבנן. ויש אומרים שחייב אפילו אם הכתב נמחק לאחר זמן רב. ואולי צריך שישאר עכ"פ רושם.

מדברי כמה ראשונים משמע שאין חייב עד שישרוט כעין אותיות [וחייב בכל לשון], ובספר החינוך כתב אפילו על אות אחת חייב. ודעת הראב"ד והר"ש משנץ שאפילו רושם בעלמא ושאר צורות – חייב עליהם, אך יש אומרים שמ"מ צריך שיהא צורה מסוימת או רושם שלם, לא שריטה בעלמא. אבל במנחת חינוך כתב שלדעה זו חייב בכל שריטה. ולדעת הכל, מדרבנן אסור בכל שריטה.

דעת מקצת פוסקים שאינו חייב עד שיכתוב שם עבודה זרה (כר' שמעון). [ויש אומרים אפילו כתב סימן לע"ז חייב. וצ"ע], ומ"מ איסור דרבנן יש בכל כתיבה. אבל דעת רוב הפוסקים שחייב על כל כתיבה שהיא.

הכותב כתובת קעקע, מלבד איסור 'כתובת קעקע' לוקה גם משום לאו דובחקתיהם לא תלכו אם התרו בו. ואפשר שזה רק בשכתוב על גבי ידו ולא במקום אחר. ויש אומרים שהכותב בבשר חברו לא עבר משום 'ובחקותיהם'. וצ"ע.

ובמקום שדרך עובדי ע"ז בכך ועשאה לע"ז – לוקה גם משום לא תעבדם הגם שאין דרך ע"ז זו בכך. ואם דרכה בכך ונתכוין לעובדה – חייב סקילה אם התרו בו לע"ז.

האיסור קיים בין על הכותב בין על הנכתב, ואם הנכתב סייע לו – לוקה גם הוא. ואפילו אם הכותב הוא נכרי – לוקה הנכתב אם סייע.

הכותב על עצמו יש אומרים שלוקה פעמיים, אבל דעת רוב הראשונים שאינו לוקה אלא אחת.

הכותב על קטן – חייב. על גוי, אפילו גר תושב ואפילו עבד שלא מל וטבל – פטור. ויש מסתפקים בכתב על גוי. אבל על בעלי חיים ודאי פטור. וכן הכותב על בשר המת – פטור.

*

ר'ב ביבי בר אבבי קפיד אפילו אריבדא דכוסילתא – פירוש, סריטה קלה וקטנה שעושה המקיז דם (עפ"י ערוך ערך 'כסילתא' וע"ע 'פגרא').

שמעתי להעיר מפ"ק דברכות דר'ב ביבי מלי עיניה באפר שונרא כדי לראות השדים, וניזוק. ושם מחמת מעשה זה הבין שיש להתרחק ביותר מן הדומה לדומה.

'אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה – חייב על כל אחת ואחת – בפשטות הכוונה היא שההתראות חלוקות זו מזו, לפני כל שתיה ושתיה. (וכן פרשו התוס' בנזיר מב. וכן משמעות הלשון בחולין (פב): 'אל תשתה והוא שותה, אל תשתה והוא שותה – חייב על כל אחת ואחת').

ואולם בירושלמי (בנזיר) אמרו שאף השותה צלוחית של יין ויש בה עשרה כזיתים, והתרו בו מלכתחילה שאם ישתה הכל יחוייב בעשר מלקיות – לוקה עשרה. וכן פרשו הרמב"ם והרע"ב בנזיר (שם). וע"ע שם במפרשים; תורי"ד קדושין עז; זרע אברהם ד,יא; אגרות משה או"ח ח"א קסב).

אפשר שתלוי הדבר בדין התראת ספק; לפי האומר אינה התראה, אף כאן הלא אין ודאות, אף לא לשותה בעצמו, שימשיך לשתות אחר כך, ואין כאן קבלת התראה ודאית, וכמו שכתבו ראשונים (רשב"א וריטב"א שבועות טז:). לענין נזיר בבית הקברות או טמא במקדש, שאם צריך שהייה, אפשר דהוי התראת ספק, שמה לא ישהה. ולפי"ז מובן שהתוס' נטו מדברי הירושלמי, כדי לפרש המשנה אליבא דכולי עלמא).

וכתב הריטב"א: כשהתרו בו וחזרו והתרו, אין צריך לפרש בכל התראה את האיסור והעונש, אלא כיון שאמרו לו 'אל תשתה' 'אל תשתה' די, כיון שההתראה הראשונה היתה כדין, ועל לשון התראה ראשונה הם סומכים.

(ע"ב) '...וכלאים בכרם, ובשביעית...' – הקשו אחרונים ז"ל, הלא לשיטת ר' עקיבא ועוד תנאים

(בכלאים ז,ד ה), אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ואם סיכך גפנו על גבי תבואת חברו – לא נאסרה התבואה. ואם כן, הלא בשביעית התורה הפקירה פירותיו ומדוע ילקה משום כלאים [והרי רצו להעמיד מתניתין כר' עקיבא]?

ויש שחילקו בין איסור הפירות ובין ה'לאו' – שהוא שייך אף בשל חברו (זכר יצחק ח"א ז,ב). וע"ע שו"ת אחיעזר ח"ג סה,א). ויש שאין מחלקים בכך, לפי מה שכתב הר"ש שמקורו של ר' עקיבא מקרא דלא תזרע או מכרמך – ממילא שמענו למעט גם לענין אזהרה.

ויש לומר, כיון שהאיסור חל קודם ההשרשה, ובוריעה לבדה הוא לוקה – ובאותה שעה הזרעים עדיין שייכים לו, וגם הגפנים שלו, שהרי אין הזמורות הפקר בשביעית (כמו שכתב הר"ש. ואולם אין הדבר מוסכם – ע' הפלאה כתובות פ; אחיעזר שם; שבת הלוי ח"ב סו"ס קסה) – הלכך יש כאן 'כרמך' וזריעה של בעלים. ובלאו הכי יש לומר שתנא דמתניתין סבר בענין זה כשיטת החכמים החולקים, שאדם אוסר את של חברו (עפ"י חזון איש שביעית יט, כא. וכן צידד בזה בשו"ת אחיעזר שם).

'אי לא דקילסך גברא רבה הוה אמינא...' – בירושלמי (כלאים ה,א) מצינו בר' ינאי שקילסו הרבה לר' יוחנן וקרא עליו 'תן לחכם ויחכם עוד'. עי"ש (מחכם אחד).

מלשון 'קילסך' משמע שריש לקיש נעשה תלמיד חבר לרבי יוחנן, שאם לא כן, היה לו לומר 'קילס למר' (שו"ת מהר"ם מינץ, בסופו – ענף ראשון, בהגהה. וע' גם כתובות נד: פד: שאמר רבי יוחנן 'אבל מה אעשה שכנגדי חלוק עלי'. וע"ע ירושלמי ריש גטין).

'המנכש והמחפה בכלאים – לוקה. רבי עקיבא אומר אף המקיים' – הערוך (ק"ס ב) כתב שרבי עקיבא סובר לאו שאין בו מעשה לוקים עליו.

(וכן משמע מרש"י מו"ק ב: וכן מבואר בראב"ד (כלאים א,ג). ולפי זה אפשר שחכמים אינם פוטרים אלא במקיים ללא מעשה, אבל כשעושה מעשה – לוקה אף לחכמים [וללא מעשה יש איסור תורה אלא שאין לוקין]. וכן נראה בירושלמי (כלאים ה,א). ואולם מהסוגיא בתחילת מו"ק מבואר שגם בעושה מעשה נחלקו רבי עקיבא וחכמים, שהרי רבה שם פירש שמנכש חייב משום מקיים וכולה רבי עקיבא, אבל לחכמים פטור. וכן כתב בבית הלוי (ח"א לה, י. ועע"ש בכל הענין). ואכן הוכיח הטורי-אבן (במגילה יג) מכמה מקומות שתלמודנו חולק על הירושלמי בזה ונוקט שלחכמים אין כלל איסור תורה במקיים כלאים). התוס' (בע"ז סד.) תמדה על דברי הערוך, הלא לעיל (ד:) הוכיחו שרבי עקיבא סובר שאין לוקים על לאו שאין בו מעשה. ולכן פירשו (וכן פרש"י בע"ז שם ור"ח וריטב"א) שמקיים על ידי מעשה, שעשה להם סייג וגדר כדי לקיימם.

(וע"ע בתוס' שבועות ד סע"א ובחדושי רעק"א. והערוך פירש עפ"י הירושלמי כנ"ל, וסובר שרבי עקיבא מחייב בלאו שאין בו מעשה, דלא כתלמוד דידן. וצ"ב בלשון התורא"ש ריש מו"ק שנקט כפירוש השני ודלא כרש"י ואעפ"כ הביא לאלתר הירושלמי שנראה מסייע לפרש"י. וע"ע בבירור השיטות במקיים כלאים, בשו"ת שבת הלוי ח"ב קסז).

'יש חילוק מלאכות בשבת ואין חילוק מלאכות ביום טוב' – מדברי התוס' רי"ד (שבת קלח.) יש ללמוד נפקותא בדין חילוק מלאכות – לענין התראה; העושה מלאכה בשבת, צריך לפרש בשעת ההתראה משום איזו מלאכה הוא מתחייב, שהואיל ולמדו חילוק מלאכות לשבת, הרי זה כאילו כתוב 'לאו' על כל מלאכה ומלאכה בנפרד (וכן משמע בספרי – שלח קיג. וע' גם בתוס' ובתורי"ד מו"ק ב: ויש סוברים שאין צריך להוכיח שם המלאכה. כ"נ בתוס' בכמה מקומות. ע' בספר מנחת חינוך לב, א). ואילו ביום טוב שאין בו חילוק מלאכות, די בהתראה משום לא תעשה כל מלאכה ואין צורך לפרש שם המלאכה (מה"א).
יצוין שמדברי הריטב"א (מו"ק ב:) משמע שנקט אף ביו"ט צריך התראה משום שם המלאכה.

דף כב

זאם איתא, משום הבערה לא מחייב, דהא איחייב ליה משום בישולו' – ומדובר באופן שפעולות

ויש מי שדקדק מלשון הגמרא 'מאן דאכיל תמרי...', וכן מהשמטת הרמב"ם חיוב מכת מרדות לניקף – שאין הניקף עובר בלאו. ואעפ"כ משום 'לפני עור' אסור (אמת ליעקב).

דפים כ – כא

- מט. א. המחבל בגופו מחמת צער, ביד או בכלי – מה דינו?
ב. המשרט שריטה אחת על כמה מתים – כמה הוא חייב?
ג. המשרט בגופו לעבודה זרה – מה דינו?
- א. אין החובל בעצמו לוקה אלא בשריטה ופציעה שעשה על המת. אבל משום צער איבוד ממון וכדומה – אינו לוקה (ושרט לנפש לא תתנו).
ישנה דעה בגמרא שהמשרט ביד עובר משום ושרט לנפש לא תתנו ובכלי עובר משום לא תתגדדו. ויש דעה ששריטה וגדידה אחת היא.
לפי הדעה האחרונה, לפירוש ריב"ן (וכ"ד הריטב"א, תורי"ד בקדושין לו ועוד), השורט לוקה שתיים; משום שריטה ומשום גדידה. ולדעת הרמב"ם אינו לוקה אלא אחת.
- ב. לסתם מתניתין, המשרט שריטה אחת על כמה מתים – חייב על כל אחד ואחד. וכן הם דברי רבי יוסי בברייתא (ושרט לנפש; לא תתגדדו... למת). ומשמע בגמרא שיש חולקים על כך.
א. הרמב"ם פסק כסתם מתניתין. ויש מן הראשונים שפסקו כחכמים החולקים על רבי יוסי שאינו לוקה על כל מת ומת.
ב. כתבו הפוסקים להלכה שלענין קרחה אחת על כמה מתים, אינו חייב אלא אחת [ודלא כדברי התוספתא שלרבי יוסי חייב על כל אחת ואחת גם בקרחה. וכן מובא בספר החינוך תסח] (ערא"ש; יו"ד קפ).
- ג. המשרט בגופו לעבודה זרה; אם דרכה בכך – דינו במיתה. ואם אין דרכה בכך, אם ביד – פטור, ואם בכלי – חייב מלקות, שכן משפט הגדידה לע"ז, בהרבות וברהמים.
התוס' נקטו שלוקה משום לא תעבדם. ויש אומרים משום לא תתגדדו, וכ"מ ברמב"ם.

עוד בדיני קרחה, גדידה ושריטה – בקדושין לה-לו.

דף כא

- ג. האם מותר לגלח פאות הזקן במספרים, או ללקט במלקט או ברהיטני?
מפשט הסוגיא מבואר שמותר לגלח הזקן במספרים, שאין זו 'השחתה'.
פרשו רוב המפרשים: אפילו במספרים כעין תער, שגוזז בסמוך לעיקרו. אך יש שכתבו להחמיר בדבר משום מראית העין או מחשש פן יגלח בחלק התחתון בלבד שהוא כתער (ע' רמ"א יו"ד קפא, י). ויש שהחמיר בכך מעיקר הדין, שלא התירו כאן אלא במספרים שלא כעין תער (ע' חת"ס קלט-קמ).

במלקט ורהיטני – לתנא קמא פטור, שאין זה דרך 'גילוח'. ורבי אליעזר מחייב, שלדעתו גם אלו בכלל 'גילוח'.

יש מי שאסר אפילו במספרים וכדו' משום איסור 'לא ילבש' – שמתקן עצמו כדרך הנשים. ולא דנו בסוגיא אלא משום איסור גילוח (ע' בשו"ת צמח צדק יו"ד צג).

נא. מהי 'כתובת קעקע' שחייבה עליה תורה?

איזוהי כתובת קעקע שחייבה עליה תורה – הכותב על הגוף בדיו או בכל דבר שהוא רושם, ומקעקע על הכתב, להחדיר את הכתיבה לגוף באופן המתקיים. כתב ולא קעקע או קעקע ולא כתב – פטור. (ודנו הפוסקים אם יש איסור בדבר). משום ר' שמעון אמרו שאינו חייב עד שיכתוב שם עבודת אלילים. כן בארו בגמרא את דבריו.

א. נחלקו ראשונים האם הלכה כרבי שמעון או כחכמים. ומ"מ איסור יש אפילו לדעת ר' שמעון בשום כתובת (ריב"ז).

ב. יש לדייק מלשון ר' שמעון שאינו חייב אלא בכתיבת שם ע"ז ולא בציוור תבניתה. וכבר נחלקו הדעות בשאלה זו אליבא דת"ק, האם צריך כתיבה באותיות דוקא [וי"א לא פחות משתים, כלענין שבת], או כל צורה שהיא. וכל זה לענין החיוב ולא לענין האיסור.

נחלקו בגמרא האם מותר לשים אפר מקלה במקום המכה [או אף במקום הקוה] או אסור (מדרבנן). ופסקו הפוסקים להתיר, כדעת רב אשי.

נב. היה לבוש בגד כלאים זמן ממושך – כמה הוא לוקה?

היה לבוש בכלאים כל היום; אם לא התרו בו אלא כשלבשו בתחילה – לוקה אחת. ואם פשטו ולבשו מיד – יש סוברים שלוקה שוב על הלבשה השניה, אעפ"י שהתראה לא היתה בתוך כדי דיבור ללבשה השניה. ויש חולקים.

חזרו והתרו בו במשך הזמן שהוא לבוש – נחלקו אמוראים: ישנה דעה האומרת שמתחייב רק על לבישה מחדשת, שפשטו ולבשו (והתרו בו באותה שעה), ויש דעה שאפילו לא פשטו כולו אלא השרוול וכדו' (יש אומרים שאין מחלוקת בדבר זה). ורב אשי אמר, אפילו לא פשטו ולבשו מחדש, אלא כל שיש לו שהות לפשוט וללבוש – חייב אם התרו בו שוב ושוב. וכן פסק הרמב"ם (כלאים י, ל).

נג. א. המחפה על הזרעים – האם חייב משום כלאים? המקיים כלאים בשדהו, האם לוקה?

ב. העושה כמה מלאכות כאחת ביום-טוב – כמה מלקות הוא לוקה?

א. נמנו וגמרו בחבורה: המחפה בכלאים לוקה. המקיים כלאים – לתנא קמא אינו לוקה ולרבי עקיבא לוקה (...כלאים, שדך לא תזרע כלאים – כלאים שדך לא).

א. יש מפרשים (עפ"י הירושלמי) שלרבי עקיבא לוקה אפילו ללא מעשה, שסובר לאו שאין בו מעשה לוקים עליו. ואם עשה מעשה – לוקה אף לחכמים. ויש אומרים שרע"ק דיבר בעשיית מעשה דוקא. וחכמים חולקים גם על זה (עתוס' ע"ז סד ועוד; טורי אבן מגילה יג).

ב. במסכת עבודה זרה (סד) מבואר שהמקיים כלאים של נכרי [באופן שאסורים, כגון למאן דאמר אין קנין לגוי בא"י], כגון שבונה לו גדר לשמרם – לרבי עקיבא אסור מהתורה ולוקה. ולחכמים –

מותר [ודוקא בכלאי זרעים, אבל כלאי הכרם שאסורים בהנאה, אסור להשתכר מאיסוה"נ].
ונראה שגם חכמים לא התירו לקיים אלא בשל גוי, אבל בשל ישראל ודאי יש איסור עכ"פ מדרבנן (ריטב"א שם. והחת"ס בחדושו שם כתב שמדרבנן אסור לקיים כלאים אף לחכמים, וכבר העיר על דבריו בשו"ת פרי יצחק (ח"א טז), הלא משמע בסוגיא שם שלחכמים מותר לכתחילה, עכ"פ בשל נכרי).
ג. נראה שאפילו לרבי עקיבא אין איסור מהתורה אלא כשנוח לו ממש בכלאים, ולא באומר לכשאגיע אלקטנו. ומסתבר שגם כשנפלה מחיצת הכרם ומתיאש הימנה ולא גדרה, ללא ניהותא חיובית בכלאים, אינו אסור אלא מדרבנן, מפני החשד או למעט את התיפלה בכלאי הכרם (עפ"י מנחת שלמה ח"א פט, ד. ולכאורה פשטות דברי תורא"ש ריש מו"ק משמע שאף האומר לכשאגיע אלקטנו בכלל 'מקיים' הוא, אם לא שנדחוק בדבריו).
ובספר הר צבי (מו"ק) דן בקונה שדה שיש בה כלאים מנכרי, אם חייב משום 'מקיים', וצידד לתלות זאת בדעות הראשונים.
ד. הרמב"ם (כלאים א, ב-ג) פסק שהמנכש והמחפה בכלאים לוקה ואסור לקיים, אבל אם קיימם אינו לוקה. (הרדב"ז פירש שפסק כחכמים ולא כרבי עקיבא, ואפילו מקיים במעשה אינו לוקה. ולפי"ז צריך לומר שהמנכש לוקה משום זורע ולא משום מקיים, וכרב יוסף במו"ק שם).

דין המנכש בכלאים והחורש – נתבאר במו"ק ב.

ב. אין חילוק מלאכות ביום טוב, הלכך העושה פעולה שיש בה כמה מלאכות – אינו לוקה אלא אחת. כגון החורש ביום טוב וחיפה את הזרעים, אינו חייב בנפרד משום חורש ומשום זורע. וכן המבשל ביום טוב דבר שאסור לאכלו, אינו חייב בנפרד משום מבעיר ומשום מבשל אלא לוקה אחת.

דפים כא – כב

נד. א. אלו לאוין (שיש בהם מלקות ואין בהם מיתה או כרת) אפשריים בפעולת חרישה אחת?
ב. מה דינו של המרביע או מנהיג שוורים פסולי המוקדשין?

א. יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום כמה לאוין;

א) חרישה בשור ובחמור יחדיו;

ב) חרישה במוקדשין (למאן דאמר הויד במעילה – באזהרה, ורק בקדשי קדשים. או בבכור ומשום לא תעבד בבכר שורך).

י"א שבפטר חמור לוקה עוד למאן דאמר אסור בהנאה (עריב"ן) והתוס' חולקים;

ג) מכפה בחרישתו כלאים בכרם. (ואם יש שם זרעי חטה ושעורה – עובר בלאו נוסף. תוס');

ד) בשביעית;

ה) ביום טוב;

ו) בבית הטומאה, והוא כהן;

ז) ונזיר;

ח) זריעה בנחל איתן שנערפה שם העגלה;

ט) מחרשתו עשויה מעצי אשירה (ולא ידבק בידך מאומה מן החרם).

נראה לכאורה שעובר גם משום 'לא תביא תועבה אל ביתך'. (ע' מנחת חינוך תכט);

י) קצץ אילנות טובות (כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת);
 יא) נשבע שלא יחרוש [וכלל יום חול בשבועתו, ולדעת מי שסובר שהשבועה חלה על איסור אם כולל בשבועתו דברים המותרים].

ב. אמר רבי הושעיא: המרביע שור פסולי המוקדשים (אפילו במינו) – לוקה משום כלאים, שעשאו הכתוב כשני גופים (לפי שהוא כחולין וקדשים מעורבים) (עריב"ן ורמב"ם. וערמ"ה שעורו כקדשים האסורים בגיזה ובשרו כחולין המותרים באכילה); או מפני שכתוב בו כצבי וכאיל שהם שני מינים (רבנו תם), והם כלאים עם בהמה. רב"ד).

לפנינו הגירסה: לוקה שנים. ופרש הרש"ש: אף משום איסור עבודה בפסולי המוקדשין. ואולם מדברי כמה ראשונים נראה שלא גרסו זאת. וכתב החתם-סופר (יו"ד שה) שטעות סופר היא. וכן הריב"ן והרמב"ם הזכירו רק איסור כלאים. וכן הדין אם הנהיגו (עם משא. תוס') לבדו (רבי יצחק) – שעשאו הכתוב כשני גופים חלוקים במינם. הרמב"ם כתב שאיסור זה מדברי קבלה.

נה. א. מהו מנין המלקות?

ב. מי שאינו יכול לקבל כל המלקות בשלמותן, מה דינו?

ג. אמדוהו לארבעים וחזרו ואמדוהו לשמונה עשרה, או להפך – כיצד דינו?

ד. עבר עבירה שיש בה שני לאוין – כיצד אומדין אותו?

א. מנין מלקות של תורה: שלשים ותשעה (... במספר. ארבעים... – מנין שהוא סמוך לארבעים וסוכמו). רבי יהודה אומר: עוד אחת בין כתפיו (מה המכות האלה בין ידיך...)
 יש שפרשו בדעת הרמב"ם (סנהדרין יז, א) שמהתורה מנין המלקות ארבעים, וחכמים הפחיתו אחת. ויש חולקים (ע' בספר החינוך תקצה; כס"מ ולח"מ ורדב"ז).

ב. אומדים את הנידון כמה הוא יכול ללקות, ולוקה כמה שאמדוהו. ואין אומדים אותו אלא במכות הראויות להשתלש (שלש, שש, תשע... וכן עד שלשים ותשע).

ג. מי שאמדוהו והלקוהו ואח"כ אמדוהו שוב ונשתנה האומד – אין חוזרים ומלקים אותו, שכבר נפטר בכ"ד. כשאמדוהו ל"ח ולקה וחזרו ואמדוהו לארבעים – יש לדייק מדברי הריב"ן והתוס' שרק אם לקה כל ה-י"ח אינו לוקה עוד, שכבר יצא מב"ד ובזיון (בית דין) להחזירו (עריב"ן). מאידך כשאמדוהו לארבעים, כתבו ראשונים: אפילו לא לקה אלא מעט, ואמדוהו שוב ל-י"ח – נפטר.

אם עדיין לא לקה, וחזרו ואמדוהו – אם באותו יום, הרי הוברר שהאומד הראשון היה מוטעה, הלכך לוקה כפי האומד האחרון. ואם ביום אחר אמדוהו – אפשר שנשתנה מצבו מאז האומד הראשון, ולכך נפטר, שאומד גמור היה האומד הראשון וכבר נתבזה באותו אומד (כ"ה לפירוש הריב"ן שנקט לעיקר, ויש פירושים נוספים).

ד. עבר עבירה שמתחייב עליה פעמיים מלקות; אם אמדוהו שיכול לקבל 42 מלקות ומעלה – לוקה כפי שאמדוהו עבור שני החיובים, ונפטר. ואם אמדוהו בפחות מכך – לוקה עבור הלאו האחד (שהרי על השני אינו לוקה כלום כעת, שאינו ראוי להשתלש), ואחרי שיתרפא ילקה שנית.